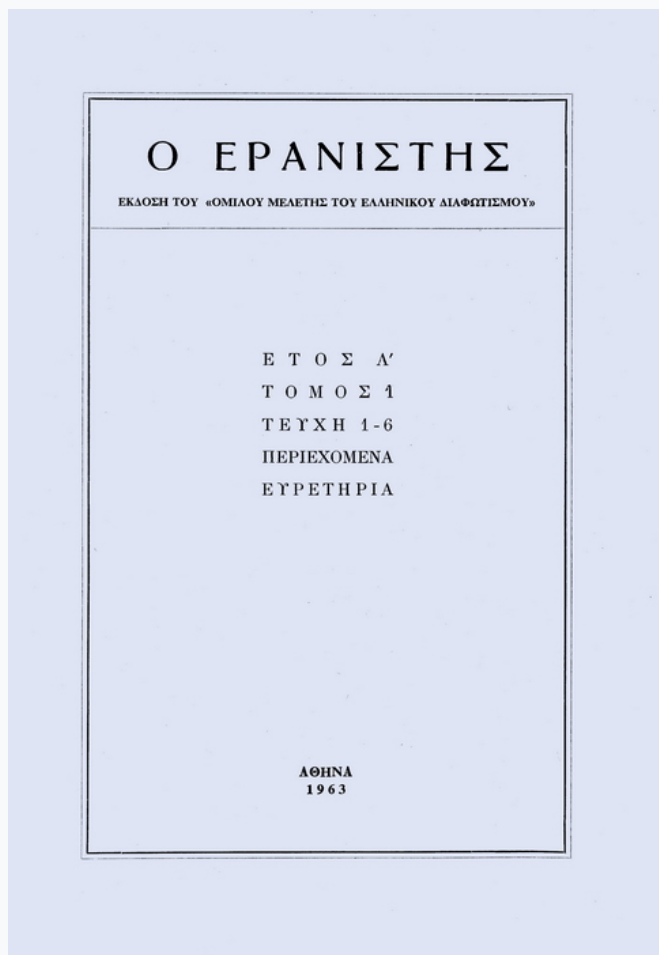


The Gleaner

Vol 1 (1963)



Ένα σχέδιο του Ι. Ρώτα για την έκδοση των
επιστολών του Κοραή

Άλκης Αγγέλου

doi: [10.12681/er.9583](https://doi.org/10.12681/er.9583)

Copyright © 2016, Άλκης Αγγέλου



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Αγγέλου Α. (2016). Ένα σχέδιο του Ι. Ρώτα για την έκδοση των επιστολών του Κοραή. *The Gleaner*, 1, 156–157.
<https://doi.org/10.12681/er.9583>

ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ Ι. ΡΩΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Μέσα στον έφετινόν χρόνο έτοιμάζεται για νά κυκλοφορήσει ὁ πρῶτος τόμος τῆς Ἀλληλογραφίας τοῦ Ἀδαμάντιου Κοραῆ. Ἡ μακρά προετοιμασία πού ἀπαιτήθηκε, ὥστε νά λάβει ἡ ἔκδοση τήν ἐντελέστερη, κατὰ τὸ δυνατόν, συγκρότηση, στάθηκε ἀφορμή νά ἐξακριβωθοῦν καί τὰ ἱστορικά ἀπὸ προγενέστερες προσπάθειες, ὅσες εἶχαν ἀποβλέπει νά παρουσιάσουν εἴτε τὸ σύνολο εἴτε μέρος ἀπὸ τίς ἐπιστολές, τίς ὁποῖες ἔστειλε καί ἔλαβε ὁ Κοραῆς σέ ἓνα χρονικὸ διάστημα τουλάχιστον ἐξήντα ἐτῶν, ὅσα δηλαδὴ εἶναι τὰ χρονικά ὅρια μέσα στὰ ὁποῖα κλείνεται ἡ ὥ; σήμερα γνωστὴ ἀλληλογραφία του.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀρκετὲς ἐπιστολές τοῦ Κοραῆ δημοσιεύθηκαν μονωμένες ὅσο ἀκόμη ἐκεῖνος ζοῦσε¹, ἀλλὰ ἡ πρώτη συλλογὴ ἐκυκλοφόρησε μετὰ τὸν θάνατό του μὲ λίγα γράμματα: Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Σμύρνης Πρωτοψάλτην, Ἐν Παρισίοις [=Σμύρνη] 1838. Ἀπὸ τίς δημοσιευμένες ἔμως ἐπιστολές τοῦ Κοραῆ πρὸς τὸν Ἰάκωβο Ρῶτα συνάγεται ὅτι ὁ τελευταῖος αὐτὸς τοῦ εἶχε ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν νά προβεῖ σέ ἔκδοση τῶν ἐπιστολῶν του, στὴν ὁποία ἔμως ὁ Κοραῆς στάθηκε ἀντίθετος. Ἔτσι σέ ἐπιστολὴ του τῆς 9 Ἰουλίου 1818 γράφει πρὸς τὸν Ρῶτα: «Ταῦτα καί τὰ τοιαῦτα συλλογιζόμενος μὲ κάμνεις νά τρέμω, ὅταν μὲ λέγεις περὶ ἐκδόσεως ἐπιστολῶν μου»².

Ὁ ἔλεγχος πού ἔκανα στίς ἀνέκδοτες ἐπιστολές τοῦ Ρῶτα πρὸς Κοραῆ, πού σώζονται στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, δὲν μοῦ επέτρεψε νά ἐξακριβώσω πότε ἀκριβῶς ἔγινε ἡ πρόταση τοῦ Ρῶτα πρὸς τὸν Κοραῆ καί ποῖο ἀκριβῶς περιεχόμενο εἶχε. Ὁ ἴδιος ἔμως αὐτὸς ἔλεγχος ἔφερε στὴν ἐπιφάνεια ἓνα ἰδιόγραφο σχέδιο τοῦ Ρῶτα, ὅπου διατυπώνονται δύο διαφορετικοὶ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Ρῶτας ἐσκέφθηκε νά συγκροτήσει ἓνα ἀπάνθισμα, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ ἐπρωτοχαρακτήρισε καί ὅπως τελικὰ τὸ ὀνομάτισε, ἀπὸ τίς ἐπιστολές τοῦ φίλου του. Τὸ σχέδιο εἶναι τὸ ἀκόλουθο:

1. Φ. Ἡλιοῦ, Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Κοραῆ. Ἀνέκδοτα καί ἐξασμένα γράμματα, Ἀθήνα 1953.

2. Ἐπιστολαὶ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ἐκδ. Ν. Δαμαλά, τ. Γ', σ. 83.

Ἐὰν λάβω καιρὸν μελετῶ νὰ σχηματίσω ἀπάνθισμα ὄλων τῶν ἐπιστολῶν, ὅσας ἔχω τοῦ ἀοιδίμου φίλου μου Κοραῆ. Τοῦτο δὲ τὸ ἀπάνθισμα νὰ διαιρέσω εἰς τμήματα, ὡς ἀκολουθεῖ:

Ν ἂ σ υ ν ἄ ψ ω ε ἷ ς Τ μ ῆ μ α

Α'ον ὅσα ἀνάγονται εἰς τὴν Ἡθικὴν

Β'ον ὅσα » » » Πολιτικὴν,

Γ'ον ὅσα » » » Φιλολογίαν,*

Δ'ον ἀνάμικτα, ἥγονν οἰκονομίαν, ἱατρικὴν κλ.

Ἡθελον ἀφίσειν διὰ παντὸς ἀνέκδοτα ὅσα ἀποβλέπουν προσωπικὰ διηγήματα, ἢ φιλικὰς καὶ μυστικὰς συνδιαλέξεις, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅσα ὁ ἴδιος ὁ Κοραῆς ἐπιθυμεῖ νὰ μένωσι κεκρῶνμένα.

Ἐκ τῶν τεσσάρων ἄνω τμημάτων ἤθελε σχηματισθῇ βιβλίον ὠφέλιμον εἰς τὸ γένος. Μάλιστα, ἂν τὸ συνοδεύσω μὲ τὸν βίον τοῦ Κοραῆ συνταχθέντα ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ ἐπεκταθέντα ἐσχάτως ἀπὸ τὸν Γερμανὸν Kind.

Δ ε υ τ ῆ ρ α σ κ ῆ ψ ι ς

Ἡ διαίρεσις εἰς τμήματα ἤθελεν ἀποτελέσειν μονότονον τὴν ἰνάγνωσιν, ὡς νομίζω. Ἐπειδὴ πλησίον φιλολογικῆς τιнос παρατηρήσεως εὐρίσκεται πολλάκις καὶ ἠθικὴ νοουθεσία, ἥτις χάνει πολὺ τὴν ἀξίαν της ὅταν χωρισθῇ ἀπὸ τὸν οἰκεῖον τόπον. Διὰ τοῦτο ἴσως εἶναι καλὸν νὰ ἀφεθῇ τὸ ἀπάνθισμα ἐκάστης ἐπιστολῆς ὡς εἶναι καὶ εὐρίσκεται: καὶ ἐκ τῆς ποικιλίας ταύτης θέλει προξηνηθῇ εἰς τὸν ἀναγνώστην ἡδονὴ ψυχῆς ἐν ταύτῳ καὶ ὠφέλεια.

* Ἐδῶ ἀνάγονται ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐπιστολῆς, ὅσα διὰ τὸ γλυκύτατον τῆς φράσεως φαίνονται νεωτέρεια ἔπη· τοῦ καὶ ἀπὸ μέλιτος γλυκείων ρέει αὐδή. Ὅλα ρέουν μέλι καὶ γάλα.

Ἡ μνεία τοῦ Kind δὲν πρέπει νὰ μᾶς φέρει πολὺ μετὰ τὸ 1831, ὅταν δημοσιεύεται τὸ βιβλίον του *Beiträge zur besseren Kenntniss des neuen Griechenlands*, Neustadt, a. d. D., ὅπου στίς σελίδες 206-211 τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Κοραῆ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Ρώτας μετὰ τὴν πρώτην ἔντονην ἀντίδρασιν τοῦ Κοραῆ ἐγκατέλειπε μόνο προσωρινὰ τὴν σκέψιν γιὰ τὴν ἐκδόσιν τῶν ἐπιστολῶν· ἡ γοητεία τοῦ κοραϊκοῦ ὕφους τὸν εἶχε τόσο κυριεύσει, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ σχέδιον, ὥστε καλλιέργουσε συνεχῶς τὴν ἰδέαν στὸν νοῦ του, γιὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ τελικὰ τὸ 1839, ὅταν κυκλοφορεῖ τὸ πρῶτον Ἀπάνθισμα.

Ἄλκης Ἀγγέλου